

TFK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: sotsiaalsained	Õppeaine: ajalugu
Kooliaste:	Klass: 9	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus:		
<ol style="list-style-type: none"> 1) Ajaloõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon; 2) Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu 20. sajandist, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist; 3) Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel; 4) Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid. 		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
<ol style="list-style-type: none"> 1) Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid; 2) Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte; 3) Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal; 4) Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide mõju maailmas; 5) Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele; 6) Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust; 7) Mõistab, kuidas on kujunenud ja toimib demokraatlik ühiskond; 8) Kogub ajaloo alast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi; 9) Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana; 10) Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos; 11) Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos. 		
TEEMA 1: Euroopa pärast esimest maailmasõda ja Eesti iseseisvumine		
Õpitulemused:	Õppesisu:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Selgitab I maailmasõja näitel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo; 2) Analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; 3) Kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikel ajal. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Esimese maailmasõja õppetunnid; 2) Sündmused Venemaal ja Eesti riigi sünni; 3) Eesti riigi ülesehitamine. 	

Põhimõisted:	
Compiègne'i vaherahu, Pariisi rahukonverents, Versailles' süsteem, Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliit, reparatsioon, vabadussõda, Tartu rahu, Jaan Poska, Võnnu lahing, Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Landeswehri sõda, maareform, Asutav Kogu parlamentarism, põhiseadus, Jaan Tõnisson, Konstantin Päts	
Õpistrateegiad:	
Poliitilise karikatuuri analüüs, kontuurkaardi täitmine, põhjus-tagajärg seoste loomine	
Digipädevused:	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüpelink)	Praktilised tööd:
TEEMA 2: Arengud ja pinged ühiskonnas pärast I maailmasõda	
Õpitulemused:	Õppesisu:
<ol style="list-style-type: none"> 1) Teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid; 2) Selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; 3) Teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi; kasutuselevõtmine; 4) Teab erinevate majandussüsteemide tunnuseid. Kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel; 5) Iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ühiskonda; 6) Analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale. Mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 7) Teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed; 8) Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism,</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rahu ja demokraatia püüdlused; 2) Tehnika, majandus, kommunikatsioon; 3) Börsid ja rahandus; 4) Riigid ja majandus; 5) Lääne ühiskond ja eluolu; 6) Teadus, kirjandus, kunst, muusika; 7) Suur majanduskriis; 8) Äärmuslikud jõud NSVL, Saksamaa ja Itaalia näitel.

<p><i>natsionaalsotsialism; teab diktatuuri tunnuseid.</i></p>	
<p>Põhimõisted:</p> <p>Kommunikatsioon, massimeedia, koloniaalkaubandus, konveiermeetod, kullastandard, börs, aktsia, turumajandus, ülemaailmne majanduskriis, uus kurss, diktatuur, totalitarism, Fašism, Stalin, Hitler, Mussolini.</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p> <p>Töö allikatega: graafikute põhjal järelduste tegemine. Töö piltidega: isikute äratundmine ja selgitamine nende rolli ja tähtsust kahe maailmasõja vahel.</p> <p>Võrdlemisoskuse arendamine: võrdlev tabel Saksamaa, Itaalia, NSVL kohta: diktatuuride erinevused ja sarnasused või võrdlev tabel USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa kohta: erinevused ja sarnasused demokraatias.</p> <p>Empaatia ülesanne: õpetaja näitab suure depressiooni aegseid fotosid USAst, Saksamaast ja Suurbritanniast (sõekaevurid); õpilane valib ühe fotolt ühe isiku ning paneb tema loo kirja.</p>	
<p>Digipädevused:</p> <p>Töö tekstiliste allikatega, nende võrdlemine ja analüüsimine. https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-Maailmasodadevaheline-aeg-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned/222430#222435-Totalitaarne-ja-autoritaarne-ideoloogia-Too-tekstiga ja https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-Maailmasodadevaheline-aeg-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned/222436#222438-Fasistlik-Itaalia-Mussolini-valitsejana</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>
<p>TEEMA 3: Teine maailmasõda</p>	
<p>Õpitulemused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Analüüsib ja teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; Teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani; 2) Kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; 3) Selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga; 4) Analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis; 5) Arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda. 	<p>Õppesisu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Põhjused ja sõja algus; 2) Sõjategevus ja rinded; 3) Eesti Teises maailmasõjas; 4) Sõjakuriteod; 5) Teise maailmasõja õppetunnid. Külma sõja kujunemine.
<p>Põhimõisted:</p> <p>Anšluss, Münchener kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Talvesõda, holokaust, genotsiid, ÜRO, külm sõda.</p>	

Õpistrateegiad:	
Töö allikate ja kaartidega Arutlus Eestlaste valikud Teises maailmasõjas	
Digipädevused:	
Rühmatöö: plakati koostamine (nt www.linot.com) erinevate Teise maailmasõja sündmustega.	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd:
TEEMA 4: Kahepooluseline maailm	
Õpitulemused:	Õppesisu:
<ol style="list-style-type: none"> 1) Selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo; iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; 2) Teab ja oskab kaardil näidata kolooniate iseseisvumist; 3) Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, raudne eesriie; 4) Kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 5) Iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid; 6) Analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda); 7) Kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Maailmapoliitika jõujooned; 2) Uued riigid maailmakaardil; 3) Külma sõja kriisid; 4) Lääne- Euroopa ühendamine; 5) Ida- Euroopa NSV Liidu mõju all; 6) ENSV.
Põhimõisted:	
Võidurelvastumine, Trumani doktriin, NATO, mõjupiirkonnad, Sõe- ja Teraseühendus, heaoluühiskond, Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Rachel Carson, Madeleine Albright, Hanna Arendt, Indira Ghandi, Ruth Bader Ginsburg, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi)NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatšovini, metsavendlus, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioonid, küüditamine, dissident, võtmeisikud (nt. Leida Laius, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas)	
Õpistrateegiad:	
Vastastikune õpetamine e siksak meetod: ette anda allikad, küsimuste esitamine ja neile vastamine.	

Töö ajajoonega - külma sõja kriiside järjestamine Töö kaardiga Mõistete harjutamiseks ristsõna https://learningapps.org/display?v=pv92ohckj21	
Digipädevused:	
Õppimine dokumentaalsaate abil, lõigud valitud - juhitud vaatamine. Ajavaod: Sula või “sula”? (Stalini surm, Hruštsovi võimuletulek ja välispoliitika, Kuuba kriis Berliini müüri ehitamine), etteantud küsimustele vastuste leidmine saatest. https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajavaod-sula-voi-sula	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd:
TEEMA 5: Vaimuelu ja mõtteviis	
Õpitulemused:	Õppesisu:
<ol style="list-style-type: none"> 1) Iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel; 2) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; 3) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel 4) mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; 5) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid majandusest ja sotsiaalsest turvalisusest; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Vaimuelu ja mõtteviis; 2) Popkultuur ja eluolu; 3) Õiglasema ühiskonna poole; 4) Teaduse saavutused; 5) Maailmamajandus.
Põhimõisted:	
Eksistentsialism, massikultuur, moodne kunst, reklaam, noortekultuur, popmuusika, diskrimineerimine, stereotüüp, roheline liikumine, globaliseerumine	
Õpistrateegiad:	
Võrdlemine: periood kahe maailmasõja vahel ja tänapäev:	
Rühmatöö ja selle esitlemine	
Digipädevused:	
Info otsimine, allikakriitika	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd:

TEEMA 6: 20.sajandi viimase kümnendid ja sajandivahetus.	
Õpitulemused:	Õppesisu:
1) Teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; 2) Kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 3) Mõistab Euroopa arenguid pärast külma sõda, kasutab teadmisi õiges kontekstis; 4) Oskab luua seoseid tänapäeva maailma sündmuste vahel;	1) Pööre Nõukogude Liidus; 2) Eesti iseseisvuse taastamine; 3) Euroopa lõimumine; 4) Maailm aastatuhande vahetusel.
Põhimõisted:	
Laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis, võtmeisikud (nt Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin).	
Õpistrateegiad:	
Mälestused: uuritakse vanematelt ja/või vanavanematelt, mida nad mäletavad iseseisvuse taastamisest. Mõiste kaartide koostamine: ühel pool mõiste, nimi, aastaarv ja/või teisel pool selgitus. Esemelised ajalooallikad taasiseseisvumise ajast- mis, milleks	
Digipädevused:	
Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd: